

Sygn. akt VI A Ca 1592/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 czerwca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA – Agata Zając (spr.)

Sędzia SA – Regina Owczarek-Jędrasik

Sędzia SA – Marzena Miąskiewicz

Protokolant: sekr. sądowy Katarzyna Kędzierska

po rozpoznaniu w dniu 5 czerwca 2013 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa E. F.

przeciwko (...) sp. z o.o. w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 3 lipca 2012 r.

sygn. akt XXV C 1156/10

I. oddala apelację;

II. zasądza od E. F. na rzecz (...) sp. z o.o. w W. kwotę 5.400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt VI A Ca 1592/12

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 10 marca 2010 r. E. F. wniosła o zasądzenie od (...) sp. z o.o. w W. kwoty 500 000 zł z odsetkami od 1 czerwca 2009 r. do dnia zapłaty wskazując, że nabyła przedmiotową wierzytelność od W. M..

W uzasadnieniu pozwu powódka podniosła, że pozwana spółka udzieliła W. M. pożyczki w kwocie 234 000 euro w dniu 1 sierpnia 2006 r. Zabezpieczeniem zwrotu pożyczki była umowa zastawu rejestrowego 10 naczep S. C. o wskazanych numerach rejestracyjnych.

Pożyczka została w całości zwrócona do 17 marca 2009 r., pozwana zaś nie dokonała rozliczenia pożyczki i nie przedstawiła dokumentów pozwalających na wykreślenie z rejestru zastawów.

W dniu 30 kwietnia 2009 r. W. M. uiszczył na rzecz (...) sp. z o.o. w T. kwotę 500 000 zł jako karę umowną w związku z niedoprowadzeniem do wykreślenia z rejestru zastawów.

Do pozwu powódka dołączyła:

- umowę zawartą z W. M. dotyczącą przelewu wierzytelności w postaci odszkodowania należnego za nienależyte wykonanie przez (...) sp. z o.o. zobowiązań określonych umową pożyczki z 1 sierpnia 2009 r. oraz umową zastawu rejestrowego za cenę 50 000 zł;
- umowę pożyczki zawartą przez W. M. z pozwana Spółką,
- umowę zastawu rejestrowego zabezpieczającą roszczenia z umowy pożyczki;
- pisma zastawcy do zastawnika z 25 marca, 2 kwietnia i 6 kwietnia 2009 r. informujące o dokonaniu całkowitej spłaty pożyczki w dniu 17 marca 2009 r. i wzywające do przesłania potwierdzenia rozliczenia i stosownych dokumentów niezbędnych do wykreślenia zastawu;
- kserokopię dowodu przelewu kwoty 500 000 zł
- umowę zawartą 3 kwietnia 2009 r. przez W. M. z (...) sp. z o.o.,

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa, podnosząc, że:

- 18 marca 2009 r. na rachunek bankowy pozwanej wpłynęła kwota 70 741,38 euro, która pokrywała należności główne i uboczne pożyczkobiorcy wynikające z umowy pożyczki, z wyjątkiem tzw. kwoty gwarancyjnej;
- pożyczkobiorca od początku opóźniał się w płatnościach – już pierwsza rata płatna 10 października 2006 r., została zapłacona 21 listopada 2006 r.;
- zgodnie z umową przewłaszczenia z dniem 11 października 2006 r. własność naczep przeszła na pozwaną, a tym samym wygasł zastaw zgodnie z art. 325 § 2 k.c. w zw. z art. 1 ust. 1 ustawy o zastawie rejestrowym;
- pożyczkobiorca zawierając umowę z 31 stycznia 2009 r. zobowiązał się do rozporządzenia cudzymi rzeczami;
- pozwana nie miała obowiązku wydać zaświadczenia o spłacie pożyczki celem wykreślenia z rejestru zastawów i nie mogła umożliwić podjęcia czynności zmierzających do zbycia jej własności przez osobę nieuprawnioną;
- to pożyczkobiorca naruszył postanowienia umowy wynikające z § 4 umowy przewłaszczenia;
- kara umowna jest rażąco wygórowana
- umowy dotyczące zbycia pojazdów były zawierane między podmiotami powiązаныmi – udziałowcami Spółki (...) były osoby z najbliższej rodziny pożyczkobiorcy.

Wyrokiem z dnia 3 lipca 2012 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił powództwo i zasądził od powódki na rzecz pozwanej kwotę 7 200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych:

W dniu 1 sierpnia 2006 r. pomiędzy pozwaną Spółką a W. M. prowadzącym działalność gospodarczą pod nazwą (...) W. M.” została zawarta umowa pożyczki nr (...) na mocy której pozwana udzieliła W. M. pożyczki w kwocie 234 000 euro. Zwrot pożyczki został zabezpieczony m.in. zawarcie w dniu 1 sierpnia 2001 r. umowy nr (...) ustanowienia zabezpieczenia pod warunkiem zawieszającym oraz ustanowienia zastawów rejestrowych na naczepach ciężarowych stanowiących własność pożyczkobiorcy. Na mocy powyższej umowy pożyczkobiorca przeniósł na rzecz pozwanej Spółki własność wskazanych w umowie dziesięciu naczep ciężarowych marki S. (...) model (...) wyprodukowanych

w 2006 r. o określonych numerach seryjnych pod warunkiem zawieszającym, zgodnie z którym przejście własności naczep miało nastąpić w wypadku naruszenia przez pożyczkobiorcę któregokolwiek z postanowień umowy pożyczki, w szczególności w razie powstania opóźnienia w spłacie którejkolwiek raty pożyczki. Jednocześnie pożyczkodawca ustanowił na wskazanych naczepach zastaw rejestrowy, wpisane do rejestru zastawów.

Pożyczkobiorca od początku opóźniał się z wykonaniem swoich zobowiązań z umowy pożyczki, opóźnienia pojawiły się już przy płatności pierwszej raty.

W dniu 31 stycznia 2009 r. pożyczkobiorca zawarł ze spółką (...) reprezentowaną przez D. M. (żonę pożyczkobiorcy) umowę kupna sprzedaży przedmiotowych naczep za cenę w wysokości 427 000 zł. W umowie tej zastrzeżono, że W. M. dokona całkowitego rozliczenia umowy pożyczki z dnia 1 sierpnia 2006 r. do dnia 20 marca 2009 r. oraz uzyska wykreślenie z rejestru zastawów wygasłych na skutek spłacenia i rozliczenia umowy pożyczki najpóźniej do dnia 28 kwietnia 2009 r. pod rygorem zapłaty kary umownej w wysokości 500 000 zł.

W dniu 18 marca 2009 r. na rachunek bankowy pozwanej Spółki pożyczkobiorca wpłacił kwotę 70 741,38 euro tytułem całkowitej spłaty pożyczki, należność ta pokrywała należności główne i uboczne pożyczkobiorcy wynikające z umowy, z wyjątkiem tzw. kwoty gwarancyjnej.

Pismami z dnia 25 marca 2009 r., 2 kwietnia 2009 r. i 6 kwietnia 2009 r. W. M. informował pozwaną o spłacie wierzytelności wynikającej z umowy pożyczki oraz wzywał do „przesłania potwierdzenia całkowitego rozliczenia” jako stosownych dokumentów do wykreślenia zastawionych 10 naczep z Rejestru Zastawu Sądowego”. Pozwana Spółka nie potwierdziła pisemnie spłaty wierzytelności i wygaśnięcia zastawu, żądając wydania przedmiotowych naczep.

W dniu 18 czerwca 2009 r. pozwana Spółka otrzymała od powódki E. F. pismo wzywające do zapłaty 500 000 zł tytułem odszkodowania z powołaniem się na umowę przelewu wierzytelności z dnia 5 maja 2009 r. mocą której powódka nabyła od W. M. wierzytelność o naprawienie przez pozwaną szkody w kwocie 500 000 zł z tytułu nienależytego wykonania przez pozwaną jej zobowiązań z umowy pożyczki i umów zastawu, poprzez nie rozliczenie umowy pożyczki i nie zwolnienie należących do pożyczkobiorcy przedmiotów objętych zabezpieczeniem wskazanym w umowie zastawu rejestrowego, przez co pożyczkobiorca był zobowiązany do zapłaty kary umownej na rzecz (...) sp. z o.o.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że powództwo nie zasługuje na uwzględnienie.

Wskazując na treść umowy ustanowienia zabezpieczenia do umowy pożyczki Sąd Okręgowy stwierdził, że w § 4 umowy pożyczkobiorca – W. M. przeniósł na pozwaną własność 10 naczep pod warunkiem zawieszającym naruszenia przez pożyczkobiorcę któregokolwiek z postanowień umowy pożyczki, a jednocześnie w § 9 tej umowy zobowiązał się do niezbywania i nieobciążania przewłaszczonych naczep w czasie obowiązywania tej umowy.

Sąd Okręgowy uznał, że wobec opóźnienia w płatności pierwszej raty pożyczki w kwocie 7 046,10 euro, płatnej do 10 października 2006 r., która została uiszczona dopiero w dniu 21 listopada 2006 r., już w dniu 11 października 2006 r. ziścił się warunek zawieszający przewidziany w § 4 umowy ustanowienia zabezpieczenia i w tym dniu własność 10 naczep przeszła na pozwaną Spółkę, a w konsekwencji doszło do tzw. konfuzji, gdyż rzecz obciążona zastawem stała się własnością zastawnika. Zgodnie zatem z art. 325 k.c. w zw. z art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 16 grudnia 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (Dz. U. Nr 149, poz. 703 ze zm.) doszło do wygaśnięcia zastawu rejestrowego, nie wymagającego wykreślenia prawa z rejestru zastawów. Sąd Okręgowy uznał, że w konsekwencji pożyczkobiorca nie miał w 2009 r. żadnego interesu w domaganiu się od pozwanej Spółki złożenia oświadczenia o wygaśnięciu zastawów. Wobec wygaśnięcia zastawów w ocenie Sądu Okręgowego W. M. nie miał ani interesu prawnego ani możliwości wykreślenia z rejestru zastawów prawa ciężącego na rzeczy cudzej, jego świadczenie w tym zakresie było od początku niemożliwe do spełnienia, a zatem zapłata kary umownej była świadczeniem nienależnym.

Sąd Okręgowy wskazał też, że interes ekonomiczny W. M. w żądaniu złożenia oświadczenia przez pozwaną Spółkę wynikał z zamiaru realizacji umowy sprzedaży, której przedmiotem były naczepy stanowiące własność tej Spółki, a tym

samym złożenie tego oświadczenia miało umożliwić pożyczkobiorcy wykonanie umowy sprzedaży i zbycie cudzego prawa. Tym samym w ocenie Sądu Okręgowego odmowa wydania żądanego oświadczenia nie mogła skutkować odpowiedzialnością odszkodowawczą pozwanej na podstawie art. 471 k.c. czy wynikającą z innych przepisów prawa.

Sąd Okręgowy wskazał też, że fakt warunkowego rozporządzenia przez W. M. naczepami, które nie stanowiły już jego własności można poczytywać jako przejaw złej woli i zamiar wprowadzenia kontrahenta w błąd, bądź też, biorąc pod uwagę fakt istnienia ścisłych powiązań rodzinnych między spółką (...) a W. M. oraz jego znacznych zobowiązań wobec organów podatkowych i ZUS – za celową próbę wykreowania roszczenia odszkodowawczego na potrzeby niniejszego procesu.

Wskazując na wynikający z art. 513 § 1 k.c. zakres zarzutów służących pozwanej Spółce w stosunku do powódki jako nabywcy wierzytelności Sąd Okręgowy uznał, że pozwana nie była zobowiązana do naprawienia szkody wobec cedenta, a tym samym nie stała się zobowiązana także wobec cesjonariusza.

Apelacje od powyższego wyroku wniosła powódka, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając:

1. naruszenie prawa materialnego, tj.:

- art. 6 w zw. z art. 7 i art. 169§ 1 k.c. poprzez przyjęcie, że spółka (...) działała w złej wierze przy zawarciu umowy kupna – sprzedaży z dnia 31 stycznia 2011 r., podczas gdy zgromadzony materiał dowodowy nie daje podstaw do przyjęcia takiego wniosku;

- art. 65 § 1 i 2 k.c. poprzez błędną wykładnię woli stron umowy nr (...), a w szczególności aneksu nr (...) z dnia 19 stycznia 2009 r. oraz składanych oświadczeń woli pozwanej wobec W. M. i nieprzyjęcie, że zamiarem i celem stron umowy było polubowne rozwiązanie zaistniałych naruszeń umowy nr (...), wbrew jednoznacznym deklaracjom stron;

- art. 89 k.c. poprzez jego niewłaściwą interpretację i niewłaściwe zastosowanie do § 4 umowy nr (...), gdyż zapis ten nie odnosił się do zdarzenia przyszłego i niepewnego;

- art. 118 k.c. poprzez nieuwzględnienie zarzutu przedawnienia żądania kaucji gwarancyjnej przez pozwaną;

- art. 353¹ § 1 w zw. z art.65 § 1 i 2 k.c. poprzez nieuwzględnienie woli stron co do konwalidacji naruszeń umowy nr (...) z dnia 1 sierpnia 2006 r. w drodze zawartego aneksu nr z dnia 19 stycznia 2009 r. do umowy nr (...) oraz nieuwzględnienie woli stron co do warunkowego charakteru umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie co znalazło swój wyraz w jej § 20 i jej wygaśnięcia w świetle całkowitej spłaty zadłużenia przez W. M. w dniu 18 marca 2009 r. a w konsekwencji powstania obowiązku wykreślenia z zastawu rejestrowego ruchomości przez pozwaną;

- art. 353¹ k.c. poprzez przyjęcie, że zawarta umowa przewłaszczenia na zabezpieczenie zawierała essentialia negotii konieczne do wywarcia skutków prawnych związanych z jej obowiązywaniem, albowiem celem zawartej umowy nie było przejście własności ruchomości na pozwaną,

2. naruszenie prawa procesowego mające istotny wpływ na wynik sprawy, tj.

- art. 217 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. w zw. z art. 245 k.p.c. poprzez niedopuszczenie wnioskowanego dowodu w postaci aneksu nr (...) z dnia 19 stycznia 2009 r. na okoliczność wspólnego zamiaru i celu stron umowy nr (...)

- art. 233 k.p.c. poprzez dowolną a nie swobodną ocenę materiału dowodowego, sprzeczną z zasadami logiki i doświadczenia życiowego oraz wskazaniem wiedzy, z uwagi na pominięcie woli stron umowy nr (...) z 1 sierpnia 2006 r. co do polubownego wykonania rzeczowej umowy oraz nieuwzględnienie skutków dokonanej spłaty należności głównej oraz należności ubocznych wynikających z umowy nr (...) z 1 sierpnia 2006 r. poprzez przyzmat postanowień umownych uzgodnionych przez strony;

- art. 328 § 2 k.p.c. poprzez niewyjaśnienie motywów zapadłego rozstrzygnięcia, a w konsekwencji uniemożliwienie całościowej merytorycznej kontroli zapadłego rozstrzygnięcia poprzez niewskazanie dowodów, na których Sąd I instancji oparł zapadłe orzeczenie, faktów uznanych za udowodnione oraz dowodów, którym Sąd odmówił wiarygodności, a także brak merytorycznego odniesienia się do twierdzeń powódki oraz zgłoszonych przez nią wniosków dowodowych, a w konsekwencji uniemożliwienie pełnej weryfikacji motywów wydanego wyroku, a w konsekwencji

- błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku polegający na nieuwzględnieniu treści zeznań świadków D. M., W. M., a w szczególności zeznań A. S. odnośnie oświadczeń woli stron umowy nr (...) co do jej obowiązywania i wykonania, przyjęciu, że umowa sprzedaży ruchomości zawarta między W. M. a D. M. dążyła do pokrzywdzenia pozwanego, wbrew zgromadzonemu materiałowi dowodowemu i z pominięciem faktu, że okoliczność ta wykracza poza ramy niniejszego postępowania, odmowie dobrej wiary nabywcy przy zawieraniu umowy kupna-sprzedaży, podczas gdy zgromadzony materiał dowodowy nie daje podstaw do przyjęcia złej wiary kupującego oraz uznaniu, że W. M. nie wywiązał się należycie z zawartej umowy, albowiem nie uiszczył wymaganej kaucji gwarancyjnej, podczas gdy z ustalonego stanu faktycznego nie wynika, aby pozwana uzależniła całkowitą spłatę zobowiązania od uiszczenia kaucji gwarancyjnej przez W. M., lecz powyższy warunek wskazywała dopiero po dokonaniu wpłaty i sprzedaży naczep do przedsiębiorstwa (...) sp. z o.o.

Wskazując na powyższe powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w całości przez zasądzenie na rzecz powódki od pozwanej kwoty 500 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 czerwca 2009 r. do dnia zapłaty i zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania wraz z orzeczeniem co do kosztów postępowania.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie, gdyż mimo częściowo błędnego uzasadnienia zaskarżone orzeczenie odpowiada prawu.

Za bezzasadny Sąd Apelacyjny uznał zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c.

Uzasadnienie zaskarżonego wyroku zawiera bowiem wszystkie elementy konstrukcyjne wskazane w powyższym przepisie. Ponadto naruszenie przepisu określającego wymagania, jakim winno odpowiadać uzasadnienie wyroku sądu (art. 328 § 2 k.p.c.), może być ocenione jako mogące mieć istotny wpływ na wynik sprawy w sytuacjach tylko wyjątkowych, do których zaliczyć można takie, w których braki w zakresie poczynionych ustaleń faktycznych i oceny prawnej są tak znaczne, że sfera motywacyjna orzeczenia pozostaje nieujawniona bądź ujawniona w sposób uniemożliwiający poddanie jej ocenie instancyjnej. Nie może zaś uzasadniać postawienia zarzutu naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. stwierdzenie, że Sąd nie odniósł się do twierdzeń powódki lub zgłoszonych przez nią dowodów, gdyż takie uchybienia wymagają postawienia zarzutów naruszenia innych norm prawa procesowego. Uzasadnienie zaskarżonego wyroku niewątpliwie odpowiada wymogom określonym w art. 328 § 2 k.p.c., a treść uzasadnienia pozwala na dokonanie kontroli instancyjnej rozstrzygnięcia.

Sąd Okręgowy dokonał też prawidłowych, choć niepełnych ustaleń faktycznych, które Sąd Apelacyjny przyjmuje za własne.

Zarzuty podniesione w apelacji określone jako zarzut błędów w ustaleniach faktycznych nie odnoszą się do tych ustaleń, ale do ich oceny prawnej oraz do wykładni treści zawartej przez strony umowy, tym samym zarzuty te nie mogą być uznane za zasadne.

Tym niemniej zasadnie skarżąca podnosi zarzut naruszenia art. 217 § 2 k.p.c. i art. 227 k.p.c. przez pominięcie dowodu w postaci aneksu nr (...) z dnia 19 stycznia 2009 r., złożonego przez powódkę wraz z pismem procesowym z dnia 2 stycznia 2011 r. (k. 154). W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd Okręgowy nie odniósł się do tego dokumentu, należy więc uznać, iż wniosek dowodowy w tym zakresie nie został uwzględniony, przy czym z treści uzasadnienia nie wynika też, z jakich przyczyn Sąd odmówił dopuszczenia dowodu, nie podejmując w tym zakresie żadnej czynności procesowej.

W ocenie Sądu Apelacyjnego nie zachodziły żadne okoliczności uzasadniające odmowę dopuszczenia dowodu, dotyczącego okoliczności mających istotne znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Uzupełniając zatem w tym zakresie ustalenia Sądu Okręgowego Sąd Apelacyjny ustala, że w dniu 19 stycznia 2009 r. pozwana Spółka i (...), aneksem nr (...) dokonali zmiany umowy pożyczki oraz umowy ustanowienia zastawu, zmieniając określone w załączniku do umowy pożyczki terminy zwrotu pożyczki; zgodnie z aneksem ostatnia rata pożyczki miała być zwrócona do dnia 10 września 2009 r.

Sąd Apelacyjny uzupełnia też ustalenia Sądu Okręgowego w zakresie:

- treści umów zastawu rejestrowego z dnia 28 sierpnia 2006 r. stwierdzając, że w § 3 umów zawarte zostało zobowiązanie zastawcy do niezbywania i nieobciążania przedmiotu zastawu przed wygaśnięciem zastawu rejestrowego i wykreśleniem zastawu z rejestru zastawów, przy czym przez obciążenie przedmiotu zastawu rozumie się ustanowienie ograniczonego prawa rzeczowego, jak również ustanowienie prawa o charakterze obligacyjnym;

- treści umowy ustanowienia zabezpieczenia pod warunkiem zawieszającym do umowy pożyczki z dnia 1 sierpnia 2006 r., w § 9 której zawarto zastrzeżenie, że P., w czasie trwania niniejszej umowy, nie może zbyć przedmiotu przewłaszczenia żadnej osobie trzeciej ani dokonać jego obciążenia, poza ustanowieniem na rzecz spółki zastawu rejestrowego, a każda próba sprzedaży lub obciążenia przedmiotu przewłaszczenia przez przewłaszczającego będzie traktowana jako zagarnięcie rzeczy ze wszystkim tego konsekwencjami.;

- zawarcia przez (...) sp. z o.o. reprezentowaną przez Prezesa zarządu D. M. – żonę W. M. – umowy z dnia 3 kwietnia 2009 r. zawierającą oświadczenia stron potwierdzające fakt zawarcia umowy z dnia 31 stycznia 2009 r., oświadczenie sprzedającego – W. M., że w dniu 17 marca 2009 r. dokonał spłaty pożyczki co powoduje wygaśnięcie zastawu i że zwrócił się już dwukrotnie o rozliczenie umowy pożyczki, jednak wykreślenie z rejestru zastawów jeszcze nie nastąpiło; oświadczenie kupującego, który potwierdza, że zakupił naczepy z zastrzeżeniem, że przedmiot umowy zostanie zwolniony od wszelkich zabezpieczeń rzeczowych najpóźniej do 20 marca 2009 r., a skutki wygasłych zabezpieczeń, a szczególnie wykreślenie z rejestru zastawów, nastąpi najpóźniej do 28 kwietnia 2009 r. oraz zawarte w § 5 umowy zobowiązanie sprzedającego do wykreślenia z rejestru zastawów najpóźniej do 28 kwietnia 2009 r. pod rygorem zapłaty kary umownej w wysokości 500 000 zł, przy czym równoznaczne z wykonaniem obowiązku będzie złożenie w terminie do 28 kwietnia 2009 r. wniosku zastawnika lub zastawcy z pisemnym oświadczeniem zastawnika o wygaśnięciu wierzytelności zabezpieczonej zastawem, który doprowadzi do wykreślenia z rejestru wygasłego zabezpieczenia.

Sąd Apelacyjny za zasadne uznaje też zarzuty skarżącej zmierzające do podważenia zasadności stanowiska Sądu Okręgowego, iż wobec treści § 4 umowy ustanowienia zabezpieczenia pod warunkiem zawieszającym do umowy pożyczki i istnienia zaległości w uiszczaniu rat pożyczki, własność naczep z dniem 11 października 2006 r. przeszła na pozwaną Spółkę ze skutkiem w postaci wygaśnięcia zastawu.

Umowa z dnia 1 sierpnia 2006 r. miała na celu zabezpieczenie wykonania przez pożyczkobiorcę jego zobowiązania obejmującego zwrot pożyczki, zabezpieczeniem miało być przeniesienie na pozwaną Spółkę własności wskazanych naczep pod warunkiem zawieszającym, jakim było powstanie opóźnienia w spłacie którejkolwiek raty pożyczki. Zawarta przez strony umowa była umową określaną w doktrynie i orzecznictwie jako umowa przewłaszczenia na zabezpieczenie, zaś celem takiej umowy nie jest przeniesienie własności rzeczy, a ustanowienie dla wierzyciela

zabezpieczenia umożliwiającego mu uzyskanie zaspokojenia w wypadku, gdy dłużnik nie spełni świadczenia wynikającego z zabezpieczonej wierzytelności.

Biorąc pod uwagę cel umowy należy uznać, iż ziszczenie się wskazanego w § 4 warunku zawieszającego jedynie uprawniało pozwaną do zaspokojenia się z przedmiotu zabezpieczenia przez nabycie własności naczep, jednak pozwana z tego uprawnienia nie skorzystała. Świadczy o tym fakt, że pozwana, mimo treści § 12 umowy, nie zażądała wydania naczep, przyjmowała wpłacane z opóźnieniem raty pożyczki, a także zawarła z dłużnikiem umowę określona jako aneks nr (...), zmieniając terminy płatności nieuiszczonych rat.

Tym niemniej w ocenie Sądu Apelacyjnego zaskarżone orzeczenie, mimo częściowo błędnego uzasadnienia, odpowiada prawu.

Dokonując oceny zasadności roszczeń powódki oraz zarzutów podnoszonych przez pozwanego należy przede wszystkim podkreślić, że powódka swoją legitymację czynną wywodzi z umowy cesji zawartej z W. M.. W treści umowy jednoznacznie określona została wierzytelność objętą przelewem jako odszkodowanie za nienależyte wykonanie przez (...) sp. z o.o. zobowiązań wynikających z umowy pożyczki oraz umowy zastawu rejestrowego z dnia 1 sierpnia 2009 r.

Skutkiem zawarcia umowy cesji, zgodnie z art. 509 k.c., jest zmiana wierzyciela – przejście na nabywcę wierzytelności wraz z prawami z nią związanymi.

Umowa przelewu wierzytelności, jako zawierana bez zgody dłużnika, nie zmienia sytuacji prawnej dłużnika, któremu zgodnie z art. 513 § 1 k.c. przysługują przeciwko nabywcy wierzytelności wszelkie zarzuty, które miał przeciwko zbywcy, w chwili powzięcia wiadomości o przelewie.

Nie ulega więc wątpliwości, że pozwany może podnosić wobec pozwanej zarzuty wywodzone ze stosunku obligacyjnego jako łączący pozwanego z e zbywcą wierzytelności, W. M., a w szczególności może kwestionować samo istnienie wierzytelności.

Zawarcie umowy przelewu nie jest wystarczające dla wykazania, że wierzytelność objęta przelewem istnieje i ciężar dowodu w tym zakresie obciąża powódkę, jako nabywcę wierzytelności – zgodnie z art. 6 k.c. powódka musi wykazać, że nabyta wierzytelność przysługiwała cedentowi.

Objęta przelewem wierzytelność została określona jako odszkodowanie za nienależyte wykonanie przez pozwaną Spółkę zobowiązania wynikającego z umów łączących ją z cedentem, zatem podstawą prawną roszczenia z jakim wystąpiła powódka jest art. 471 k.c.

Powódka powinna zatem, zgodnie z art. 6 k.c., wykazać, że pozwana w sposób nienależyty wykonała zobowiązanie z umowy pożyczki i umowy zastawu, że cedent poniósł szkodę i że szkoda ta pozostawała w adekwatnym związku przyczynowym z nienależytym wykonaniem przez pozwaną zobowiązania.

Powódka wskazuje, że nienależyte wykonanie przez pozwaną zobowiązania wynikało z nierozliczenia pożyczki i nie przedstawienia dokumentów pozwalających na dokonanie wykreślenia z rejestru zastawów 10 naczep stanowiących własność cedenta, zaś poniesiona przez cedenta szkoda obejmuje kwotę kary umownej, jaką W. M. wypłacił w wykonaniu zobowiązania wynikającego z umowy sprzedaży naczep na których zastaw był ustanowiony.

Ani w samej treści umowy pożyczki, ani w umowę ustanowienia zabezpieczenia czy umowach zastawu rejestrowego nie zostały określone obowiązki zastawnika związane z wykreśleniem z rejestru zastawów w wyniku zaspokojenia roszczeń zabezpieczonych zastawem.

Nie ulega jednak wątpliwości, że zastaw został ustanowiony celem zabezpieczenia roszczeń zastawnika wynikających z umowy pożyczki, a zatem zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (tekst jednolity: Dz. U. z 2009 r. Nr 67, poz. 569 ze zm.) wygaśnięcie wierzytelności wynikającej z umowy pożyczki powoduje wygaśnięcie zastawu, o ile strony w umowie nie zawarły postanowień wskazanych w art. 18 ust. 2

ustawy. Zawarta przez strony umowa zastrzeżenia odpowiadającej treści art. 18 ust. 2 ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów jednak nie zawierała. Niewątpliwie zatem, wypadku wygaśnięcia wierzytelności zabezpieczonej zastawem rejestrowym, zarówno zastawca jak i zastawnik mogą złożyć wniosek o wykreślenie z rejestru zastawów. Swoje uprawnienie do złożenia takiego wniosku zastawca może zrealizować jedynie po otrzymaniu od zastawnika pisemnego oświadczenia o wygaśnięciu wierzytelności zabezpieczonej zastawem albo uzyskaniu prawomocnego wyroku sądu ustalającego wygaśnięcie zastawu rejestrowego (art. 19 ust. 3 pkt 2 ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów).

Niezależnie zatem od zakresu obowiązków stron określonych treścią umowy o ustanowieniu zastawu, w wypadku spełnienia świadczenia z umowy pożyczki i wygaśnięcia wierzytelności zabezpieczonej zastawem, po stronie zastawcy powstaje uprawnienie do żądania od zastawnika złożenia pisemnego oświadczenia o wygaśnięciu wierzytelności, a obowiązkiem zastawnika jest wystawienie takiego oświadczenia lub złożenie wniosku o wykreślenie z rejestru zastawów. Wobec brak określenia w treści umowy terminu, w jakim zastawnik wskazany wyżej obowiązek (świadczenie) ma wykonać, należy stosować ogólne zasady prawa cywilnego, a więc art. 455 k.c. i art. 355 k.c., a zatem świadczenie w postaci złożenia oświadczenia woli powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu do jego spełnienia, zaś ocena „niezwłoczności” powinna być dokonana z uwzględnieniem zasady należytej staranności dłużnika określonej w art. 355 § 2 k.c., z uwagi na zawodowy charakter działalności gospodarczej prowadzonej przez pozwaną Spółkę.

Kwestią sporną między stronami było to, czy doszło do wygaśnięcia zobowiązania wynikającego z umowy pożyczki, przy czym pozwana Spółka nie kwestionowała faktu otrzymania w dniu 18 marca 2009 r. kwoty 70 741,38 euro, pokrywającej należności główne i uboczne pożyczkobiorcy wynikające z umowy pożyczki, wskazując na niezaspokojone roszczenie obejmujące tzw. kwoty gwarancyjne.

Pozwana nie wskazała, z jakiego tytułu przysługuje jej żądanie obejmujące kwoty gwarancyjne, z treści umowy pożyczki także nie wynika, aby pożyczkobiorcą obciążał obowiązek zwrotu kwot gwarancyjnych. Tym samym w ocenie Sądu Apelacyjnego powódka wykazała, że pożyczkobiorca wykonał swoje zobowiązanie wynikające z umowy pożyczki, a tym samym doszło do wygaśnięcia umowy zastawu.

Dla rozstrzygnięcia zasadności roszczeń powódki istotne znaczenie ma jednak treść umów ustanowienia zastawu, w których w § 3 zastawca zobowiązał się do niezbywania i nieobciążania przedmiotu zastawy przed jego wygaśnięciem i wykreśleniem z rejestru.

Bezsporne jest, że mimo tego postanowienia, W. M. zawarł ze spółką (...) reprezentowaną przez jego żonę D. M. jako Prezesa zarządu, umowę z dnia 31 stycznia 2009 r. określoną jako umowa kupna - sprzedaży naczep. W treści tej umowy w § 1 strony oświadczają, że sprzedający sprzedaje a kupujący kupuje wymienione naczepy za łączną kwotę 427 000 zł, którą kupujący zapłaci przelewem na konto sprzedającego, zaś w § 3 „kupujący oświadcza sprzedającemu, że jest zainteresowany zakupem naczep jedynie, gdy przedmiot umowy zostanie zwolniony od wszelkich zabezpieczeń rzeczowych najpóźniej do 20 marca 2009 r., a skutki wygasłych zabezpieczeń, a szczególnie wykreślenie wygasłego zastawu rejestrowego nastąpi najpóźniej do 28 kwietnia 2009 r.”, a sprzedający zobowiązuje się do uzyskania tego efektu najpóźniej do 29 kwietnia 2009 r. pod rygorem zapłaty kary umownej wysokości 500 000 zł.

W ocenie Sądu Apelacyjnego z treści powyższych postanowień nie wynika, aby zawarta umowa sprzedaży była umową warunkową, strony umowy złożyły oświadczenia woli jednoznacznie wskazujące na zamiar wywołania skutku zobowiązująco-rozporządzającego. Zawarte w § 3 umowy oświadczenie kupującego nie jest ani warunkiem zawieszającym skutek rozporządzający umowy, ani warunkiem rozwiązującym umowę sprzedaży. O woli stron zawarcia umowy przenoszącej własność świadczy też bezsporny fakt wydania naczep nabywcy, przy braku uregulowania kwestii jakie wiązałyby się z wydaniem rzeczy zbywanej pod warunkiem, brak postanowień określających skutki ziszczenia się lub nie warunku, jak też treść zeznań świadka D. M., która zeznała, że podpisałam umowę kupna sprzedaży ze stycznia 2009 r. mając świadomość, że naczepy „były pod zastawem sądu”, naczepy zostały wydane zaraz po zafakturowaniu, tj. w styczniu 2009 r., a spółka (...) jest właścicielem naczep.

Z treści art. 14 ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów wynika, że w umowie zastawniczej dopuszczalne jest zastrzeżenie, przez które zastawca zobowiązuje się względem zastawnika, że przed wygaśnięciem zastawu rejestrowego nie dokona zbycia lub obciążenia przedmiotu zastawu, a zbycie lub obciążenie przedmiotu zastawu dokonane wbrew temu zastrzeżeniu jest ważne, jeżeli osoba na rzecz której zastawca dokonał zbycia lub obciążenia nie wiedziała i przy zachowaniu należytej staranności nie mogła wiedzieć o tym zastrzeżeniu w chwili zawarcia umowy z zastawcą.

Nie ulega wątpliwości, że zawierając umowę z 31 stycznia 2009 r. obie strony umowy miały pełną świadomość obciążenia przedmiotu umowy zastawem rejestrowym – świadczy o tym treść zobowiązania zawartego w § 3 umowy.

W ocenie Sądu Apelacyjnego fakt powiązań rodzinnych między W. M. jako zbywcą a członkami zarządu spółki (...) jako nabywcą – D. M., prezes zarządu Spółki była i jest żoną zbywcy, w skład zarządu spółki wchodzi syn zbywcy J. M., a także współnikami spółki – są nimi syn i córka małżonków M. – daje pełną podstawę do uznania, że zawierająca umowę z 31 stycznia 2009 r. jako prezes zarządu Spółki D. M., przy zachowaniu należytej staranności co najmniej mogła dowiedzieć się o zastrzeżeniu zawartym w § 3 umów zastawu.

Tym samym uzasadnione jest stwierdzenie, że nabywca ruchomości działał w złej wierze, zaś wynikającym z art. 14 ust. 2 ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów skutkiem zawarcia umowy przez nabywcę działającego w złej wierze jest jej nieważność.

Zatem umowa zbycia naczep dokonana umową z 31 stycznia 2009 r. była nieważna, nieważne było także zastrzeżenie kary umownej, a dokonanie przez W. M. zapłaty tej kary, jako spełnienie świadczenia nienależnego, nie może być uznane za szkodę pozostającą w adekwatnym związku przyczynowym z niewykonaniem przez pozwaną obowiązku złożenia oświadczenia stanowiącego podstawę wykreślenia z rejestru zastawów.

Należy jednak mieć na uwadze, że zobowiązanie do zapłaty kary umownej zostało zawarte także w umowie z dnia 3 kwietnia 2009 r., w której znajduje się nawiązanie do umowy z 31 stycznia 2009 r., ze stwierdzeniem, że zbywca doprowadził do wygaśnięcia zastawu, nie uzyskał jednak oświadczenia zastawnika umożliwiającego wykreślenie z rejestru zastawów. W treści tej umowy W. M. ponownie zobowiązuje się do zapłaty na rzecz P. kary umownej na wypadek nie doprowadzenia w ustalonym terminie do wykreślenia zastawu z rejestru. Oceniając charakter tego zobowiązania Sąd Apelacyjny uznał, że sama umowa potwierdza jedynie fakt zawarcia umowy z 31 stycznia 2009 r., nie zawiera oświadczeń woli stron które mogłyby być uznane za zawarcie kolejnej umowy zbycia naczep, zaś oświadczeniem woli zmierzającym do wywołania określonych skutków prawnych jest jedynie oświadczenie W. M. dotyczące kary umownej. Tym samym z treści tej umowy wynika, że kara umowna obejmowała roszczenia nabywcy naczep związane z nabyciem rzeczy obciążonej wadą prawną z uwagi na ustanowione prawo zastawu.

Tym niemniej nie ma podstaw do uznania, że uszczerbek majątkowy jaki poniósł W. M. uiszczając karę umowną w wysokości 500 000 zł stanowi szkodę pozostającą w związku przyczynowym z niewykonaniem przez pozwaną Spółkę jej zobowiązania.

Powstanie obowiązku zapłaty kary umownej wynika bowiem z faktu rozporządzenia przez W. M. rzeczą obciążoną zastawem, wbrew zawartemu w umowie zastrzeżeniu wyłączającemu możliwość dokonania takiego rozporządzenia przez zastawcę do dnia wykreślenia zastawu z rejestru.

Tym samym pozwana miałaby być zobowiązana do naprawienia szkody wywołanej naruszeniem przez pożyczkobiorcę postanowień wynikających z umowy ustanowienia zastawu zabezpieczającego zwrot pożyczki.

W ocenie Sądu Apelacyjnego takie roszczenie nie zasługuje na uwzględnienie, nie można bowiem wywodzić roszczeń odszkodowawczych z własnych działań, stanowiących nienależyte wykonanie zobowiązania.

Mając powyższe na względzie i uznając podniesione w apelacji zarzuty za bezzasadne, na podstawie art. 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c.